

АНОТАЦІЯ

Карпачова О.В. Організаційні та методичні аспекти формування робочих документів аудитора. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертаційна робота на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»). Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2023.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню методики, організації та специфіки формування робочих документів при виконанні завдання з аудиту підприємств, що складають звітність відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (окрім фінансових, банківських установ та страхових компаній). Як результат дослідження удосконалено методичний підхід до формування аудиторської документації при аудиті фінансової звітності, складеної за МСФЗ.

Досліджено теоретичні аспекти формування робочої документації, а також вимоги до формування аудиторської діяльності в Україні, враховуючи вплив світових подій. Доведено, що вимоги до формування аудиторської документації напряму залежать від зовнішнього середовища України: глобалізація, інтеграція, диджиталізація, перехід національних підприємств на МСФЗ, пандемія, техногенні катастрофи та політичні конфлікти тощо. Також фактором, який впливає на вимоги до аудиторської документації є підвищення вимог до фінансової звітності. Аудиторська документація повинна бути простою та зрозумілою для її користувачів, проте чіткою та включати інформацію, яка вимагається МСА, МСФЗ та чинним національним законодавством, а також враховувати вплив на діяльність підприємств зовнішнього середовища.

Визначено, що українські суб'єкти аудиторської діяльності потребують оптимізації ресурсів не тільки при проведенні аудиту, але й при формуванні аудиторської документації за його результатами. Встановлено, що диджиталізація має невід'ємний вплив на формування робочої документації, тому в сьогоденні використання ІТ-програм та соціальних мереж є актуальним інструментом для їх

формування. Визначено, що більшість національних суб'єктів аудиторської діяльності не мають ресурсів (фінансових, часових, людських) для придбання, встановлення та використання аудиторських програм, тому в дисертаційній роботі досліджено формування аудиторської документації на основі Ms Excel.

Розкрито актуальність використання облікової політики за міжнародними стандартами як основного джерела інформації при плануванні і здійсненні аудиту. Запропоновано методику формування робочого документа при аналізі облікової політики.

При аудиті МСФЗ-звітності актуальним є оформлення результатів аналітичних процедур аналізу фінансових показників. Враховуючи вимоги МСФЗ до фінансової звітності, було запропоновано методику формування аудиторської документації, яка засновується на аналізі відповідних згрупованих коефіцієнтів та здатності управління ризиками підприємством. Особливу увагу було приділено розрахунку EBITDA при оформленні результатів аналізу фінансових показників. Встановлено, що даний розрахунок повинен коригуватися на втрати підприємств від пандемії COVID-19 та російської агресії. Як результат запропоновано модифікацію показника EBITDAW.

Визначено, що підтвердження відповідності першої фінансової звітності вимогам МСФЗ є важливою складовою перевірки фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами. Доведено, що одним з джерел інформації при аудиті першої звітності, складеної за МСФЗ, крім облікової політики, є трансформаційний файл переходу на міжнародні стандарти. Враховуючи, що більшість підприємств здійснюють перехід на МСФЗ за допомогою файлу трансформації в Ms Excel, для аудитора цей файл є одним з основних джерел аудиторської інформації. Цей файл містить пробний баланс, коригування, узгодження, звітність за МСФЗ, необхідне зіставлення, тощо. Запропоновано методику формування аудиторської документації при аудиті першої фінансової звітності, складеної за МСФЗ, що базується на аналізі алгоритму оцінки переходу підприємств на МСФЗ та наявних джерел інформації.

Досліджено формування аудиторської документації при аудиті фінансової

звітності, складеної за міжнародними стандартами. Визначено, що підхід до формування аудиторської документації засновується на аналізі відповідності такої звітності вимогам міжнародних стандартів, шляхом відповіді на контрольні питання.

Встановлено, що для кожної сфери бухгалтерського обліку повинні розроблятися три основні шаблони документів: програма, тести контролю бухгалтерського обліку та тести ІТ-контролю, тести деталей. Підхід до формування шаблону програми засновується на фіксуванні визначених аудиторських процедурах, та запланованого і фактичного часу витраченого на їх виконання. Робочий документ «Програма» повинен містити наступну інформацію: найменування аудиторської процедури, аудиторські твердження, посилання на робочий документ, виконавець аудиторської процедури, кількість часу (план), кількість часу (факт), визначення відхилення у часі, примітки аудитора. Дослідження формування аудиторського документу «Програма» та МСФЗ допомогло згрупувати програми аудиту за сферами міжнародних стандартів.

Запропоновано методичний підхід до документування тестування системи внутрішнього контролю, що базується на формуванні двох шаблонів для кожної сфери бухгалтерського обліку: тести контролю та тести ІТ-контролю. Такий підхід застосовується для формування окремих контрольних питань для перевірки системи внутрішнього контролю та окремих контрольних питань для перевірки функціонування ІТ-системи. В час диджиталізації застосування програмного забезпечення має відповідні ризики, які можуть вплинути на достовірність фінансової звітності, складеної за МСФЗ. Формування робочого документу тестування внутрішнього контролю здійснюється за наступним алгоритмом: вивчення системи внутрішнього контролю, створення переліку засобів контролю, розробка відповідного тесту для кожного визначеного контролю, здійснення тестування контролю, документування результатів тестування. Визначено, що робочий документ повинен містити наступну інформацію: питання тесту контролю, відповідь на питання, опис здійснення контролю, посилання на

джерело інформації (робочий документ), періодичність здійснення контролю, відповідальною особою за здійснення контролю, процедури, кількість тестів контролю, примітки.

Документування тестів деталей аудиту фінансової звітності, складеної за МСФЗ, базуються на основних вимогах МСА щодо здійснення аудиту та специфіці МСФЗ. На основі дослідження вимог МСА та МСФЗ визначено методичний підхід до формування робочих документів, які повинні мати необхідний мінімум для аудиту: ідентифікація, первісне визнання, подальший облік, розкриття інформації, а також відповідати групуванню програми аудиту та базуватися на контрольних питаннях відповідності міжнародним стандартам.

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, аудит, аудит МСФЗ-звітності, суб'єкт аудиторської діяльності, МСФЗ, МСА, аудиторська документація, робочі документи, аналітичні процедури, формування аудиторської документації, моніторинг, тести контролю, тести деталей, диджиталізація.

SUMMARY

Karpachova O. V. Organizational and methodical aspects of the formation of the auditor's working documents. - Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 071 "Accounting and taxation" (07 Management and administration). Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2023.

The dissertation is devoted to the study of the methodology, organization and specifics of the formation of working documents when performing the task of auditing enterprises that prepare reports in accordance with the requirements of international financial reporting standards (except for financial, banking institutions and insurance companies). As a result of the study, the methodical approach to the formation of audit documentation during the audit of financial statements prepared according to IFRS was improved.

The theoretical aspects of the formation of working documentation, as well as the requirements for the formation of auditing activities in Ukraine, taking into account the influence of world events, were studied. It has been proven that the requirements for the formation of audit documentation directly depend on the external environment of Ukraine: globalization, integration, digitalization, transition of national enterprises to IFRS, pandemic, man-made disasters and political conflicts, etc. Also, a factor affecting the requirements for audit documentation is the increase in requirements for financial reporting. Audit documentation should be simple and understandable for its users, but clear and include information required by ISA, IFRS and current national legislation, as well as take into account the impact on the activities of enterprises of the external environment.

It was determined that Ukrainian audit entities need to optimize resources not only when conducting an audit, but also when creating audit documentation based on its results. It has been established that digitalization has an integral impact on the formation of working documentation, therefore, today the use of IT programs and social networks is a relevant tool for their formation. It was determined that most of the national subjects of audit documentation do not have resources (financial, time, human) for the purchase, installation and use of audit programs, therefore, the formation of audit documentation based on Ms Excel was investigated in the dissertation.

The relevance of using accounting policies according to international standards as the main source of information in planning and conducting an audit is revealed. The method of forming a working document for the analysis of the accounting policy is proposed.

During the audit of IFRS reporting, it is relevant to prepare the results of analytical procedures for the analysis of financial indicators. Taking into account the requirements of the IFRS for financial reporting, a methodology for the formation of audit documentation was proposed, which is based on the analysis of the relevant grouped coefficients and the risk management ability of the enterprise. Special attention was paid to the calculation of EBITDA when preparing the results of the analysis of financial indicators. It was established that this calculation should be adjusted for the

losses of enterprises from the COVID-19 pandemic and Russian aggression. As a result, a modification of the indicator - EBITDAW is proposed.

It was determined that the confirmation of compliance of the first financial statements with the requirements of IFRS is an important component of the verification of financial statements prepared according to international standards. It has been proven that one of the sources of information during the audit of the first reporting prepared according to IFRS, in addition to the accounting policy, is the transformation file of the transition to international standards. Given that most enterprises make the transition to IFRS using a transformation file in Ms Excel for the auditor, this file is one of the main sources of audit information. This file contains the trial balance, adjustments, reconciliations, IFRS reporting, necessary reconciliations, etc. A methodology for the formation of audit documentation during the audit of the first financial statements prepared according to IFRS is proposed, which is based on the analysis of the algorithm for evaluating the transition of enterprises to IFRS and available sources of information.

The formation of audit documentation during the audit of financial statements compiled according to international standards was studied. It was determined that the approach to the formation of audit documentation is based on the analysis of compliance of such reporting with the requirements of international standards by answering control questions.

It is established that for each area of accounting, three main document templates should be developed: the program, tests of internal control control and tests of IT control, tests of details. The approach to the formation of the program template is based on recording the defined audit procedures and the planned and actual time spent on their implementation. The working document "Program" must contain the following information: name of the audit procedure, audit statements, reference to the working document, executor of the audit procedure, amount of time (plan), amount of time (fact), determination of deviation in time, auditor's notes. The study of the formation of the audit document "Program" and IFRS helped to group audit programs according to the areas of international standards.

A methodical approach to documenting testing of the internal control system is proposed, based on the formation of two templates for each area of accounting: control tests and IT control tests. This approach is justified for the formation of separate control questions for checking the internal control system and separate control questions for checking the functioning of the IT system. In today's era of digitalization, the use of software has corresponding risks that may affect the reliability of financial statements prepared in accordance with IFRS. The formation of the internal control testing working document is carried out according to the following algorithm: studying the internal control system, creating a list of control tools, developing a suitable test for each audit, performing control testing, documenting the test results. It was determined that the working document should contain the following information: control test question, answer to the question, description of the control, reference to the source of information (working document), frequency of control, person responsible for control, procedures, number of control tests, notes.

Documenting tests of details of the audit of financial statements prepared according to IFRS are based on the main requirements of the ISA for auditing and the specifics of IFRS. Based on the study of the requirements of the ISA and IFRS, a methodical approach to the formation of working documents has been determined, which must have the necessary minimum for the audit: identification, initial recognition, subsequent accounting, disclosure of information, as well as comply with the grouping of the audit program and be based on control issues of compliance with international standards.

Key words: accounting, financial statements, audit, IFRS reporting audit, subject of audit activity, IFRS, ISA, audit documentation, working documents, analytical procedures, formation of audit documentation, monitoring, test of controls, test of details, digitalization.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Dr Wolfgang Müller, Kuznetsova A., Karpachova O., Khrystoforova O., Sulima M. Accounting and auditing according to international standards as a management function. Financial and credit activities: problems of theory and practice 2020 № 4 (35). С. 60-68 (0,63 друк. арк.). (включено до Web of Science).

2. Lyubenko A., Znak N., Karpachova O. Audit features of the first IFRS financial statements. Financial and credit activities: problems of theory and practice 2022 № 1 (42). С. 186-194. (0,63 друк. арк.). (включено до Web of Science).

3. Карпачова О. В. Застосування тестів контролю при аудиті фінансової звітності за МСФЗ. Науковий вісник Одеського національного економічного університету Збірник наукових праць № 1-2 (290-291), 2022. С. 54-59 (0,63 друк. арк.).

4. Карпачова О.В. Аудит розкриття інформації у примітках щодо оренди за вимогами МСФЗ. Науковий Вісник Одеського національного економічного університету Збірник наукових праць № 3-4 (292-293), 2022. С. 101-105. (0,63 друк. арк.).

5. Карпачова О.В. Особливості формування додаткового звіту до аудиторського комітету. Вісник Університету банківської справи 2019 № 2–3 (35–36). С. 116-120 (0,5 друк. арк.).

6. Карпачова О.В. Облікова політика за МСФЗ як інформаційне забезпечення аудитора. Вісник Університету банківської справи 2020 № 2 (38). С. 69-73 (0,5 друк. арк.).

7. Карпачова О.В. Застосування аналітичних процедур при аудиті МСФЗ звітності. Вісник Університету банківської справи 2020 № 3 (41). С. 75-80 (0,54 друк. арк.).

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації

1. Карпачова О. В. Сучасний стан аудиторської документації в Україні. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 22 травня 2020 р. Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. С. 179 – 180 (0,083 друк. арк.).
2. Любенко А.М., Карпачова О. В. Основні аспекти аналізу звіту про управління. Розвиток інтегрованої звітності підприємств: тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир: Житомирська політехніка, 2019. С. 307-308. (0,083 друк. арк.).
3. Карпачова О. В. Етапи аудиту першої фінансової звітності за МСФЗ. Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи: збірник тез XX міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів та студентів, приуроченої до 80-річчя Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», 2 квітня 2020 року / ЛННІ ДВНЗ «Університет банківської справи». – Львів, 2020. С. 157-158. (0,083 друк. арк.).
4. Любенко А.М., Карпачова О. В. Особливості формування звіту незалежного аудитора. Інтеграція України у європейський та світовий фінансовий простір: збірник тез XIV міжнародної науково-практичної конференції, приуроченої до 80-річчя Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», 21 травня 2020 року / Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи». — Львів, 2020. С. 90-91 (0,083 друк. арк.).
5. Любенко А.М., Карпачова О.В. Показники фінансової стійкості як невід’ємна інформаційна основа фінансової звітності за МСФЗ. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку [Електронний ресурс]: зб. Матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту; 10 грудня 2020 р. Київ, КНЕУ, 2020. С. 228-229. (0,083 друк. арк.).
6. Карпачова О.В. Особливості аудиту розкриття інформації про основні засоби у примітках до фінансової звітності за МСФЗ. Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи: збірник тез XXI Міжнародної наукової конференції

молодих учених, аспірантів і студентів (8 квітня 2021 року) / Університет банківської справи. — Львів, 2021. С. 165-167 (0,125 друк. арк.).

7. Карпачова О.В. Вплив covid-19 на складання фінансової звітності за МСФЗ. Розвиток бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: теорія, практика та професійна етика: збірник тез Всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції, (м. Ірпінь, 5–6 листопада 2020 року). – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 60-62. (0,125 друк. арк.).

8. Карпачова О.В. ЗМІ як джерело інформації для виконання аналітичних процедур при аудиті МСФЗ звітності. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах інформаційного суспільства: Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 115-річчю «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»; 09-10 грудня 2021 року — К.: КНЕУ, 2021. С. 84-86. (0,083 друк. арк.).

9. Карпачова О.В. Аудит розкриття інформації у примітках за вимогами МСФЗ. Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Берегове, 15 червня 2022 р.). - Ужгород : ФОП Сабов А. М., 2022 С.119-121. (0,083 друк. арк.).

10. Karpachova O. Диджиталізація аудиторської документації в Україні. Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Recent Advances In Science» (October 6-7, 2022, Reykjavik , Iceland). LIU. 2022. P. 9-13. (0,21 друк. арк.).

11. Карпачова О.В. Оформлення аудиторської документації при аудиті впливу російської агресії на діяльність підприємства. VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін» (м. Київ, 08 грудня 2022 року) - КНЕУ. С. 228-229 (0,083 друк. арк.).

Інші публікації, що засвідчують апробацію результатів дисертації

1. Карпачова О.В., С.Я. Зубілевич, О.І. Мазіна, Рогозний С.А., Дядюн О.О. МСФЗ: Короткий курс для практиків. Посібник. – Х.: ТОВ «Фактор-друк», 2020. – 364 с. (15,0 друк. арк.).

2. Карпачова О.В. Курс лекцій з Міжнародних стандартів фінансової звітності. Збірник лекцій науково-практичного характеру. Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 94968 від 24.12. 2019 р. (7,0 друк. арк.).